

การบริหารจัดการเพื่อสร้างชุมชนสันติสุขโดยพุทธสันติวิธี: ศึกษาวิเคราะห์กรณีวัดเจดีย์
ตำบลฉลอง อำเภอสิชล จังหวัดนครศรีธรรมราช

A COMMUNITY ADMINISTRATION AND MANAGEMENT FOR CREATING
PEACHEFUL COMMUNITY ACCORDING TO BUDDHIST PEACHEFUL MEANS:
ANALYTICAL STUDY OF WAT CHEDI, CHALONG SUB-DISTRICT, SICHON
DISDRICT, NAKHON SI THAMMARAT PROVINCE

พระครูพุทธเจติยาภิมณฑ์ อภิขิต งามคม^{1*}, พระเมธีวัชรบัณฑิต ทรราช นิธิบุญยากร¹, พระณัฐพงษ์ จันทรโร²,
บุญญาดา จงละเอียด³, ทิพย์วรรณ จันทรา³
Phrakru Buddhajetiyaphimon Apichit Ngamkom^{1*}, Phra Medhivajarapundit Hansa Nithibunyakorn¹,
Phra Natthaphong Janro², Punyada Chongla-iad³, Thippawan Chantra³
¹บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พระนครศรีอยุธยา ประเทศไทย
¹Graduate School, Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Phra Nakhon Si Ayutthaya, Thailand
²สำนักวิชาการวิทยาเขตนครศรีธรรมราช มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช นครศรีธรรมราช
ประเทศไทย
²Office of Academic Affairs, Nakhon Si Thammarat Campus, Mahachulalongkornrajavidyalaya University,
Nakhon Si Thammarat Campus, Nakhon Si Thammarat, Thailand
³คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช นครศรีธรรมราช ประเทศไทย
³Faculty of Social Sciences, Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Nakhon Si Thammarat Campus,
Nakhon Si Thammarat, Thailand
*Corresponding author E-mail: phrakrubuddha@gmail.com

Received 16 August 2024; Revised 10 December 2024; Accepted 15 December 2024

บทคัดย่อ

ความเป็นมาและวัตถุประสงค์: ความต้องการของทุกชุมชน คือ การอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข ประสานกลมเกลียว มีเสรีภาพ มีความยุติธรรม และไร้ซึ่งความขัดแย้ง ทั้งนี้ การบริหารจัดการชุมชนของวัดเจดีย์ ต้องมีการวางแผน อย่างเป็นระบบในการพัฒนาชุมชนเพื่อสร้างชุมชนให้เกิดความยั่งยืนและสันติสุข การศึกษามีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาวิเคราะห์พุทธสันติวิธีที่เอื้อต่อการบริหารจัดการเพื่อสร้างชุมชนสันติสุข และเพื่อพัฒนาและนำเสนอ การบริหารจัดการเพื่อสร้างชุมชนสันติสุขโดยพุทธสันติวิธีของวัดเจดีย์ ตำบลฉลอง อำเภอสิชล จังหวัดนครศรีธรรมราช

วิธีดำเนินการวิจัย: เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง เป็นบุคคลผู้มีส่วนร่วมและมีประสบการณ์ในด้านที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ พระสงฆ์ ผู้นำชุมชน ผู้ใหญ่บ้าน และชาวบ้านในพื้นที่ จำนวน 28 ท่าน โดยการใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก และผู้ทรงคุณวุฒิ ด้านพระพุทธศาสนา ด้านการบริหารจัดการ ด้านพัฒนาชุมชน เข้าร่วมการสนทนากลุ่ม และการสนธิเสวนา จำนวน 9 ท่าน และนำมาวิเคราะห์ อธิบายเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย: การนำสาราณียธรรม 6 เป็นการดำเนินการเพื่อให้การบริหารจัดการเพื่อสร้างชุมชนสันติสุขโดย พุทธสันติวิธีของวัดเจดีย์ ไปสู่ความสันติสุขได้ ซึ่งประกอบด้วย 4 บริบท ได้แก่ 1) วัด โดยใช้หลักเมตตาการุณยธรรม มโนกรรม เป็นการสื่อสารที่ดีซึ่งกันและกันและกันในชุมชน การแสดงออกต่อกันด้วยความรักความปรารถนาดีต่อกัน 2) บ้าน โดยใช้หลักสาธารณโภคีตา เป็นความมั่นคงของฐานรากไปสู่การแบ่งปันองค์ความรู้ในการพัฒนาชุมชน

3) โรงเรียน/ราชการ โดยใช้หลักสี่สัณณียุตตา การวางกฎเกณฑ์ในการอยู่ด้วยกัน และเคารพกฎเกณฑ์ที่วางไว้ และ 4) ชุมชน โดยใช้หลักทวิญญูสามัญญุตตา การแบ่งปันความคิดประสบการณ์แก่กัน หาทางออกในการพัฒนาชุมชน และสร้างชุมชนสันติสุขได้ บนพื้นฐานของชุมชนเข้มแข็งในฐานของความเชื่อของโอ้ไซในปัจจุบัน ผ่านการส่งเสริมสร้างสรรค์ ผลักดัน นำสู่เป้าหมาย ตามองค์ประกอบ 10 ประการ ของ สันติเจดีย์โมเดล ส่งผลให้เกิดชุมชนสันติสุข คนในชุมชนมีหลักปฏิบัติมาปรับใช้ในการดำรงชีวิต สร้างอาชีพร่วมกัน ศึกษาร่วมกัน มีจุดมุ่งหมายเดียวกัน รู้จักแบ่งปันกัน นำพาคนในชุมชนให้มีความสุข สงบสุข และสันติสุข โดยมีวัดเป็นแหล่งสนับสนุนในการดำเนินการ **ความเกี่ยวข้องกับหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนา:** การบริหารจัดการเพื่อสร้างชุมชนสันติสุขโดยพุทธสันติวิธีของวัดเจดีย์ เป็นการดำเนินการโดยใช้หลักพระพุทธศาสนาเพื่อสังคมโดยใช้หลักสาราณียธรรม 6 ประการ มาเพื่อบริหารจัดการเพื่อสร้างชุมชนสันติสุขโดยการมีวัดเจดีย์เป็นศูนย์กลางขับเคลื่อนชุมชน ด้วยพลังของ บวร เพราะความสุขที่แท้จริงของทุกชุมชน คือ การทำให้ชุมชนสงบสุข ดำรงชีวิตอย่างสงบสุข และช่วยเหลือซึ่งกันและกันในทุก ๆ ด้าน โดยใช้หลักธรรม มาเป็นแนวทางของชุมชน

สรุป: การบริหารจัดการเพื่อสร้างชุมชนสันติสุขของวัดเจดีย์ โดยใช้หลักสาราณียธรรม 6 เป็นแนวทางในการบริหารจัดการที่ทำให้ชุมชนสงบสุขผ่าน สันติเจดีย์โมเดล SANTI-CHEDI Model เป็นแนวคิดทำให้เกิดกระบวนการในการเชื่อมโยงกันระหว่าง วัดกับพุทธบริษัท ราชการ ชุมชน และบ้าน เพื่อสร้างกิจกรรมในการพัฒนาชุมชนให้เกิดความสันติสุข อย่างที่พระพุทธศาสนากล่าวว่า นิพพาน ความสุขที่แท้จริง แปลว่า ดับ เย็น หมดจดจากกิเลส เมื่อความสุขเหล่านี้เกิดขึ้น ก็จัดว่าเป็นนิพพาน

คำสำคัญ: การบริหารจัดการ, ชุมชนสันติสุข, พุทธสันติวิธี

Abstract

Background and Objectives: All communities require peaceful cohabitation with harmony, freedom, justice, and the absence of conflict. Therefore, the community management of Wat Chedi must consist of a systematic plan for community development to ensure sustainability and peace. The purposes of this study consist of analyzing the Buddhist methods of peace (Buddhist Peaceful Way) that could support management practices for creating a peaceful community and developing and presenting management approaches based on Buddhist Peaceful Ways at Wat Chedi, located in Chalong Subdistrict, Sichon District, Nakhon Si Thammarat Province.

Methodology: This research was an action research study. The key informants were selected through a purposeful sampling method, consisting of 28 individuals who were involved and experienced in related areas, including monks, community leaders, village heads, and local residents. In-depth interviews were conducted with these individuals, as well as with nine experts in Buddhist teachings, management, and community development, who participated in group discussions and peace dialogues. The data were analyzed and described qualitatively.

Main Results: The application of the Six Principles of Harmony (Sārāṇīya-Dhamma) served as the foundation for managing and creating a peaceful community through Buddhist Peaceful Ways at Wat Chedi. This approach encompassed four contexts: 1) The Temple-utilizing the principles of loving-kindness in body, speech, and mind, which fostered good communication and mutual respect in the community; 2) The Home-applying the principle of public welfare, which ensured the stability of the foundation for sharing knowledge in community development; 3) School/Government-adhering to the principle of communal discipline, establishing rules for living together

and respecting the regulations in place; and 4) The Community-employing the principle of shared viewpoints, encouraging the exchange of thoughts and experiences to find solutions for community development and creating a peaceful society based on the strength of the community's beliefs, particularly the faith in "Ai Khai" (A local spiritual figure), through promoting and supporting efforts towards the common goal. This led to the realization of a peaceful community where people followed the principles of living together harmoniously, creating jobs, studying together, having a common purpose, sharing with each other, and bringing happiness, peace, and tranquility to the community, with the temple serving as a central support point.

Involvement to Buddhadhamma: The management practices for creating a peaceful community at Wat Chedi are based on Buddhist teachings, particularly the Six Principles of Harmony, to facilitate community management. The temple serves as a central driver of the community through the power of the Triple Gem (Buddha, Dharma, Sangha). The true happiness of any community is achieved through peace, living harmoniously, and helping one another in all aspects, guided by Buddhist principles.

Conclusions: The management practices for creating a peaceful community at Wat Chedi, guided by the Six Principles of Harmony, have fostered a peaceful society through the SANTI-CHEDI Model. This model connects the temple, the Buddhist community, the government, the village, and local residents, creating activities that promote peace and community development. As the Buddha taught, Nirvana is the ultimate happiness, meaning the cessation of suffering and the purification from defilements. When this peace is realized, it can be considered as the attainment of Nirvana.

Keywords: Management, Peaceful Community, Buddhist Peace

บทนำ

ชุมชนวัดเจดีย์ ตำบลฉลอง อำเภอสิชล จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นชุมชนที่มีความเกี่ยวข้องและเชื่อมโยงกับตำนานของ ไช้ไข่เด็กวัดเจดีย์ วัดเจดีย์ (ไช้ไข่) ตั้งอยู่ที่ หมู่ที่ 7 ตำบลฉลอง อำเภอสิชล จังหวัดนครศรีธรรมราช มีตำนานว่าในอดีตเป็นของวัดเจดีย์ (ไช้ไข่) ว่าวัดร้างที่มีอายุยาวนานถึง 1,000 ปี และในปี พ.ศ. 2500 ได้มีการบูรณะปรับปรุงวัดขึ้น เมื่อมีพระสงฆ์เข้ามาประจำอยู่ภายในวัดเป็นที่ปฏิบัติศาสนกิจของพระสงฆ์และมีชาวบ้านเข้าวัดทำบุญเหมือนวัดทั่ว ๆ ไป ภายในวัดได้ประดิษฐานพระพุทธรูปเก่าแก่ที่มีอายุยาวนานพอ ๆ กันกับวัด เรียกว่า “พ่อท่านเจ้าวัด” ซึ่งในปัจจุบันนี้ภายในวัดได้มีรูปของไช้ไข่มีลักษณะเป็นรูปไม้แกะสลัก เป็นรูปร่างของเด็กผู้ชายในสมัยก่อน ผูกजूมีอายุราว 9-10 ขวบ ตั้งอยู่ภายในวัดด้วย ชาวบ้านและบุคคลทั่วไปมีความเชื่อและความศรัทธาต่อเด็กวัดตัวเล็ก ๆ ที่รู้จักกันในนามว่า ไช้ไข่เด็กวัดเจดีย์ โดยมีความเชื่อว่าไช้ไข่เป็นวิญญาณเด็กที่มีความศักดิ์สิทธิ์สถิตอยู่ในเจดีย์มานานแล้ว ทำหน้าที่ปกป้องรักษาวัดให้พ้นจากสิ่งเลวร้ายทั้งปวง ไช้ไข่เด็กวัดเจดีย์จึงเป็นที่เคารพของชาวบ้านและผู้คนทั่วไปที่มีแรงศรัทธาต่อไช้ไข่เด็กวัดเจดีย์ แต่จะว่าไปแล้วนั้นเป็นเพราะเหตุผลที่ผู้คนเหล่านั้นบนบานศาลกล่าวแล้วได้ดังใจหวัง หรือเชื่อกันว่า ขอได้ไหว้รับ ไม่เฉพาะในเรื่องของโชคลาภการทำมาค้าขายเท่านั้น ยังรวมถึงการบนบานเรื่อง ของหายแล้วได้คืนก็ได้สมใจปรารถนา บางครั้งยังมีการแสดงอภินิหารแสดงตัวตนให้ชาวบ้านในละแวกนั้นเห็นในกริยา การวิ่งเล่นตามประสาเด็กที่อยู่ในบริเวณวัด (Ruangmark, A., 2016)

ด้วยกระแสแห่งความศรัทธา ความนิยมและความเชื่อต่อไอ้ไข่ได้กวัดเจดีย จากผู้คนจากทั่วสารทิศ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ ทำให้เกิดความท้าทายต่อชุมชนในการบริหารจัดการชุมชนวัดเจดีย ตำบลคลอง อำเภอสิชล จังหวัดนครศรีธรรมราช ในอนาคตที่มีความไม่แน่นอน ความผันผวนของเศรษฐกิจและสังคม การเจริญเติบโตภายในชุมชนอย่างกะทันหันและก้าวกระโดด พร้อมกับการรับมือกับกระแสของผู้คนที่เดินทางมายัง วัดเจดีย (ไอ้ไข่) ทั้งความเจริญของด้านเศรษฐกิจ การค้าขาย การใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย และการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติ การบริหารจัดการพื้นที่ การแบ่งสรรทรัพยากรต่าง ๆ ในชุมชน ล้วนแล้วแต่จะนำไปสู่ความขัดแย้งที่ยุ่งยาก และมีโอกาสที่จะนำไปสู่ความรุนแรง สำหรับปัญหาที่เกิดขึ้นในปัจจุบันของชุมชนวัดเจดีย คือ มลพิษทางอากาศ มลพิษทางเสียง การจราจร การแข่งขันทางธุรกิจ การแทรกแซงผลประโยชน์ทางธุรกิจจากคนนอกพื้นที่ การทำลายระบบความเข้มแข็งของชุมชน เป็นต้น ในการรับมือต่อความท้าทายดังกล่าวจึงต้องใช้หลักการพัฒนาสังคมชุมชนสันติสุข และความสมานฉันท์ของสังคมไทย มีการพัฒนาระบบความคิดและระบบสังคมมาตั้งแต่โบราณ โดยเรียกสภาวะนั้นว่า ความผาสุก ความสงบร่มเย็น ความอยู่เย็นเป็นสุข ความสมัครสมานสามัคคี ฯลฯ เป็นรากฐานสำคัญที่เอื้อให้คุณค่าเหล่านั้น ดำรงอยู่ในสังคมไทย ดังนั้น เมื่อประเทศชาติบ้านเมืองสันติสุขและสมานฉันท์ จึงสามารถใช้เป็นตัวชี้วัดความเจริญก้าวหน้าของสังคมได้ เนื่องจากประชาชนใช้สติปัญญาและเหตุผลมากกว่าการใช้ความรุนแรงในการแก้ไขปัญหา มีระบบการจัดการกับปัญหาความขัดแย้งที่ดีทำให้ไม่ลุกลาม จนกลายเป็นการใช้ความรุนแรงต่อการพยายามเสริมสร้างศักยภาพของสังคมในการใช้สันติวิธีในการแก้ไขปัญหา จึงเป็นหัวใจสำคัญของการทำให้สังคมนั้นมีความเจริญงอกงามมีอารยะและเกิดความผาสุกแก่ประชาชน (Phra Phaisan Visalo, 2007) ดังนั้น การบริหารจัดการชุมชนของวัดเจดีย จึงจำเป็นจะต้องมีการวางแผนอย่างเป็นระบบในการพัฒนาชุมชนให้เกิดความยั่งยืน และลดความขัดแย้งที่เกิดขึ้นอันนำไปสู่การสร้างชุมชนสันติสุข เมื่อการเสริมสร้างสันติสุขและความสมานฉันท์ของชุมชนได้ผลอย่างยั่งยืน ประชาชนทุกคนในชุมชนต้องร่วมมือร่วมใจกันในการบริหารจัดการทำให้ชุมชนเกิดผลลัพธ์ที่ดีและรักษาไว้ โดยมีวัดเจดียเป็นศูนย์กลางของชุมชน ซึ่งการบริหารจัดการชุมชนรอบวัด หรือชุมชนที่มาขอความช่วยเหลือต้องดำเนินการอย่างเป็นระบบ มีวิธีการและแนวทางที่ถูกต้อง

สังคมไทยที่นับถือพระพุทธศาสนาเป็นหลัก การดำเนินชีวิตและวัฒนธรรมไทยได้รับอิทธิพลจากหลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนาอย่างลึกซึ้งและยาวนาน โดยมี “ชาติ ศาสนา (พระพุทธศาสนา) และพระมหากษัตริย์” เป็นสถาบันหลักที่มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมการอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุขและมีเหตุผล พระพุทธศาสนาไม่เพียงแต่เป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน แต่ยังเป็นแรงขับเคลื่อนให้สังคมเกิดความสงบสุขและความมั่นคงอย่างยั่งยืน โดยมีพระสงฆ์เป็นผู้นำในการเผยแผ่หลักธรรมและสร้างคุณธรรมในสังคมไทย บทบาทของพระสงฆ์ในสังคมไทยมีความสำคัญอย่างยิ่งตั้งแต่เกิดจนถึงตาย ผ่านพิธีการต่าง ๆ เช่น การแต่งงาน การขึ้นบ้านใหม่ งานบำเพ็ญกุศลศพ การบรรพชาอุปสมบท และการทำบุญวันเกิด นอกจากนี้ พระสงฆ์บางท่านยังทำหน้าที่เป็นหมอยาหรือเจ้าของตำราหมอยาพื้นบ้าน ตามภูมิปัญญาของชุมชน การพัฒนาบทบาทของพระสงฆ์ในสังคมไม่เพียงแต่เป็นข้อเสนอแนะ แต่เป็นแนวคิดในการส่งเสริมบทบาทนี้ให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม โดยให้ความสำคัญกับวัดซึ่งเป็นสถาบันที่มีบทบาทสำคัญในสังคมไทยตั้งแต่สมัยพุทธกาล วัดมีบทบาทในการส่งเสริมสังคมให้เกิดสันติสุข โดยเฉพาะในด้านการอบรมทางศีลธรรมและจริยธรรม ซึ่งปัจจุบันคณะสงฆ์ไทยได้ตื่นตัวในการพัฒนาให้วัดเป็นศูนย์กลางในการช่วยเหลือสังคมผ่านแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับจารีตและจริยธรรมที่มีผลต่อการดำเนินชีวิต (Kamales, N. & Knorr, H., 2019) โดยมีบทบาทในการเสริมสร้างสันติสุขและความสมานฉันท์ของชุมชน ซึ่งชุมชนถือเป็นสถาบันทางสังคมที่สำคัญในการสร้างสันติภาพและสันติสุข เป็นเครื่องมือในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันในระดับประเทศ ดังที่ Gandhi (1985) กล่าวว่า “หมู่บ้านหรือชุมชนเป็นจุดเริ่มต้นของการแก้ปัญหาและการพัฒนาสังคม” การสร้างชุมชนสันติสุขจึงเป็นสิ่งที่สังคมทุกแห่งแสวงหาต่อไปในพุทธศตวรรษที่ 26

การนำหลักการทางพระพุทธศาสนาใช้ในการบริหารจัดการเพื่อเสริมสร้างสันติสุขและความสมานฉันท์สามารถกระตุ้นพลังของชุมชนในการแก้ไขปัญหาและรับมือกับเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้นได้ กรมการศาสนาได้กำหนดทิศทางการขับเคลื่อนงานด้านศาสนาโดยเน้นการสร้างรากฐานคุณธรรมในสังคมไทย ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายรัฐบาลและกระทรวงวัฒนธรรมเพื่อส่งเสริมความดีและคุณธรรมในสังคม ผ่านการบ่มเพาะจิตสำนึกและเผยแผ่ศาสนา ศิลปวัฒนธรรม รวมถึงขนบธรรมเนียมประเพณีของชาติ และการส่งเสริมหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงตามพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เพื่อสร้าง “สังคมคุณธรรม” (Department of Religious Affairs, Ministry of Culture, 2016) การสร้างสังคมคุณธรรมที่ดีไม่ได้ขึ้นอยู่กับปัจจัยใดปัจจัยหนึ่งแต่ต้องพึ่งพาเงื่อนไขทางสังคมและระบบต่าง ๆ เช่น ระบบเศรษฐกิจ การเมือง และวัฒนธรรมที่มีอิทธิพลในสังคม ดังนั้น การขับเคลื่อนสังคมคุณธรรมต้องได้รับการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน โดยใช้เครือข่ายบวร (บ้าน วัด โรงเรียน) เป็นฐานปฏิบัติการในทุกพื้นที่ของประเทศ ซึ่งต้องมีการบูรณาการหลักการศาสนธรรมและวิถีวัฒนธรรมในชีวิตประจำวันของประชาชนเพื่อสร้างสังคมที่ดีงามในทุกมิติ (Department of Religious Affairs, Ministry of Culture, 2018) ผู้วิจัยเชื่อว่า การใช้หลักพุทธสันติวิธีในการสร้างชุมชนสันติสุขสามารถทำให้ชุมชนอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุข โดยเฉพาะในชุมชนที่มีพื้นฐานทางศาสนาและวัฒนธรรมร่วมกัน สามารถใช้สันติวิธีในการแก้ปัญหาและพัฒนาชุมชนไปสู่ความสงบสุขและยั่งยืน การรักษาประโยชน์ส่วนรวมและการเกื้อกูลกันด้วยวัฒนธรรมแห่งเมตตาและปัญญาจะเป็นแนวทางสำคัญในการสร้างสันติภาพในชุมชน การบริหารจัดการชุมชนแบบมีส่วนร่วมจากทุกฝ่ายตามหลักพุทธสันติวิธีจะช่วยให้ชุมชนในตำบลลอง อำเภอลือลา จังหวัดนครศรีธรรมราช มีความเข้มแข็งและสามารถพัฒนาไปสู่สังคมที่สงบสุขและยั่งยืนได้

จากที่กล่าวมาข้างต้นผู้วิจัยเห็นว่า การนำหลักธรรมคำสอนในพระพุทธศาสนา ซึ่งมีคุณค่าและประโยชน์อย่างยิ่ง มาสร้างเป็นการบริหารจัดการเพื่อสร้างชุมชนสันติสุขโดยพุทธสันติวิธี: ศึกษาวิเคราะห์กรณีวัดเจดีย์ ตำบลลอง อำเภอลือลา จังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อให้ชุมชนเกิดสันติสุข สามารถรองรับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างกระทันหัน แก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน และมีความเข้มแข็งในการบริหารจัดการภายในชุมชนด้วยการจัดการศรัทธาของผู้คนที่มาจากทั่วประเทศ สำหรับผู้นำชุมชน องค์กร กำหนดนโยบายส่งเสริมความสามัคคีในชุมชน นอกจากนี้ ยังสามารถนำองค์ความรู้ด้านการจัดการชุมชนที่มีประสิทธิภาพและการประยุกต์ใช้หลักพุทธศาสนาในสังคมยุคใหม่ส่งเสริมความสัมพันธ์เชิงบวกระหว่างสมาชิกในชุมชน ตระหนักถึงความสำคัญของการรักษาและเสริมสร้างบรรยากาศสงบ ไร้ข้อขัดแย้งภายในชุมชน บนบริบทที่ดังมดั่งเดิมอันจะก่อให้เกิดความยั่งยืนในการพัฒนาชุมชนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาวิเคราะห์พุทธสันติวิธีที่เอื้อต่อการบริหารจัดการเพื่อสร้างชุมชนสันติสุข และเพื่อพัฒนาและนำเสนอการบริหารจัดการเพื่อสร้างชุมชนสันติสุขโดยพุทธสันติวิธีของวัดเจดีย์ ตำบลลอง อำเภอลือลา จังหวัดนครศรีธรรมราช

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยในรูปแบบวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการในพื้นที่ วัดเจดีย์ ตำบลลอง อำเภอลือลา จังหวัดนครศรีธรรมราช ในรูปแบบ อริยสงฆ์โมเดล ภายใต้กรอบการวิจัยตามบันได 9 ขั้น โดยได้ศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากพระไตรปิฎก (ภาษาไทย) ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ผ่านโปรแกรมพระไตรปิฎก E-Tipitaka เกี่ยวกับหลักสาราณียธรรม 6 เป็นหลักพุทธสันติวิธีที่เอื้อต่อการบริหารจัดการเพื่อสร้างชุมชนสันติสุข และศึกษาแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดพื้นฐานในการพัฒนาชุมชน แนวคิดชุมชนสันติสุขในพุทธศตวรรษที่ 26 แกนกลางการพัฒนาชุมชนสันติสุข ปรัชญาการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข การสร้างความสัมพันธ์ และนโยบายการสร้างวัดเป็นศูนย์กลางชุมชน จากเอกสาร หนังสือ ตำรา งานวิจัย

บทความ และข้อมูลที่เกี่ยวข้องทางด้านพระพุทธศาสนา ประกอบการลงพื้นที่ปฏิบัติการภาคสนาม ได้แก่ การสัมภาษณ์เชิงลึก การสังเกตการณ์ การสนทนากลุ่ม และการสนดิเสวนา เพื่อให้ได้ข้อมูลสำหรับการตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยมีขั้นตอนการดำเนินการวิจัยดังต่อไปนี้

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ใช้วิธีการเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญแบบเจาะจง (Criterion Based Selection: CBS) เป็นบุคคลผู้มีส่วนร่วมและมีประสบการณ์ในด้านต่าง ๆ ในการบริหารจัดการชุมชนที่เอื้อต่อการพัฒนาชุมชนสันติสุขโดยพุทธสันติวิธีของวัดเจติย ตำบลฉลอง อำเภอสีล จังหวัดนครศรีธรรมราช ได้แก่ พระสงฆ์ ผู้นำชุมชน ผู้ใหญ่บ้าน และชาวบ้านในพื้นที่ชุมชนวัดเจติย ตำบลฉลอง อำเภอสีล จังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 28 ท่าน เป็นผู้ให้ข้อมูลสำหรับการสัมภาษณ์ และผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญ ด้านพระพุทธศาสนา ด้านการบริหารจัดการ ด้านพัฒนาชุมชน เข้าร่วมการสนทนากลุ่ม และการสนดิเสวนา จำนวน 9 ท่าน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยใช้เครื่องมือในการวิจัย คือ การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) และการสังเกตการณ์อย่างมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม ในประเด็นสภาพบริบท ความต้องการจำเป็น ความสำคัญ จุดเด่น ประโยชน์ และแนวทางของการบริหารจัดการชุมชนเพื่อสร้างชุมชนสันติสุขของ วัดเจติย ตำบลฉลอง อำเภอสีล จังหวัดนครศรีธรรมราช ร่วมกับการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) และการสนดิเสวนา โดยผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญ ใช้การบันทึกวิดีโอ บันทึกเสียง จัดบันทึกภาคสนาม และการถ่ายภาพ เพื่อบันทึกข้อมูลสำหรับการวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ออกแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) โดยมีขั้นตอนเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้ 1) การเก็บข้อมูลเชิงเอกสาร ใช้วิธีการค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลจากพระไตรปิฎก โดยใช้โปรแกรมพระไตรปิฎก E-Tipitaka รวมทั้งศึกษาแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง จากหนังสือ ตำรา งานวิจัย บทความทางด้านพระพุทธศาสนา ตามประเด็นต่าง ๆ ที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย 2) การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 28 ท่าน โดยดำเนินการสัมภาษณ์ทีละประเด็นด้วยตนเองกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ใช้การบันทึกวิดีโอ บันทึกเสียง จัดบันทึกภาคสนาม และการถ่ายภาพ เพื่อบันทึกข้อมูลในการสัมภาษณ์ 3) การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม ผู้วิจัยดำเนินการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) กับผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญ จำนวน 9 ท่าน เป็นการแสดงความคิดเห็น วิเคราะห์ สังเคราะห์ ให้ข้อเสนอแนะ เพื่อเป็นกรอบในการสรุปองค์ความรู้ใหม่ เป็นสันติเจติยโมเดล (SANTI-CHEDI Model) ของการบริหารจัดการเพื่อสร้างชุมชนสันติสุขโดยพุทธสันติวิธีของ วัดเจติย ตำบลฉลอง อำเภอสีล จังหวัดนครศรีธรรมราช และ 4) การเก็บรวบรวมข้อมูลจากภาคสนาม การลงพื้นที่ปฏิบัติการจริง ผ่านการสนดิเสวนา เป็นการวิเคราะห์การใช้ประโยชน์จากสันติเจติยโมเดล (SANTI-CHEDI Model) และเผยแพร่โมเดล ที่ใช้หลักธรรมเป็นแนวความคิด ที่ได้ผ่านการวิพากษ์จากผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งเป็นข้อสรุปจากการศึกษาค้นคว้าและไปทดลองใช้ปฏิบัติในพื้นที่จริง ได้นำผลที่ได้มาประเมินผล เป็นการตรวจสอบและสรุปผลของการดำเนินงาน

การวิเคราะห์ข้อมูล

ใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปฏิบัติการตามแบบอริยสังฆโมเดล (Action Research) ในการวิเคราะห์ข้อมูล โดยนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาพระไตรปิฎก (ภาษาไทย) ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เกี่ยวกับหลักสารณียธรรม (Mahachulalongkornrajavidyalaya University, 1996) วิเคราะห์แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดพื้นฐานในการพัฒนาชุมชน แนวคิดชุมชนสันติสุขในพุทธศตวรรษที่ 26 แกนกลางการพัฒนาชุมชนสันติสุขปรัชญาการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข การสร้างความสัมพันธ์ และนโยบายการสร้างวัดเป็นศูนย์กลางชุมชน จากเอกสารหนังสือ ตำรา งานวิจัย บทความ และข้อมูลที่เกี่ยวข้องนำมาจัดเป็นหมวดหมู่ตามวัตถุประสงค์ในการวิจัย

และนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก การสนทนากลุ่ม มาวิเคราะห์ แยกประเด็น หาข้อสรุป โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา และนำเสนอเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยและอภิปรายผล

1. ผลการวิเคราะห์พุทธสันติวิธีที่เอื้อต่อการบริหารจัดการเพื่อสร้างชุมชนสันติสุขของวัดเจดีย์ ตำบลฉลอง อำเภอสิชล จังหวัดนครศรีธรรมราช

พุทธสันติวิธี หมายถึง แนวทางการสร้างสันติแบบพุทธศาสนาหรือกระบวนการที่บูรณาการการสร้างสันติภาพด้วยหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา โดยใช้หลักสาราณียธรรม 6 มาเป็นกรอบในการพัฒนาชุมชน เพื่อให้เกิดชุมชนสันติสุข และทำให้พื้นที่ชุมชน ประชาชนในชุมชน มีความเข้าใจในการบริหารจัดการชุมชนสันติสุขอย่างยั่งยืน ชุมชนสันติสุขกับการบริหารจัดการเพื่อสร้างชุมชนสันติสุขโดยพุทธสันติวิธี การบริหารจัดการชุมชน โดยการส่งเสริมและพัฒนาให้ชุมชนมีศักยภาพภายใน ให้มีพลังเข้มแข็งในการดำเนินการตามเป้าหมายอย่างเหมาะสม สามารถแก้ไขปัญหาและตอบสนองความต้องการได้ด้วยเชื่อมั่นในคุณค่าของตนเอง มีพลัง มีความสามารถ และมีความเข้มแข็ง สามารถบริหารจัดการทรัพยากรที่มีอยู่ของชุมชนให้เกิดประโยชน์สูงสุด สร้างอาชีพให้กับชุมชน ใช้สอยอย่างเท่าเทียมกัน เพื่อลดปัญหาความขัดแย้ง และประชาชนในชุมชนอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุขตามบริบทของชุมชนที่มีมาดั้งเดิม แต่ปรับตัวให้เท่าทันกับโลกปัจจุบันให้เกิดความสงบสุขและสันติสุขอย่างยั่งยืน

พุทธสันติวิธีที่เอื้อต่อการบริหารจัดการเพื่อสร้างชุมชนสันติสุขโดยพุทธสันติวิธี เป็นกระบวนการที่สร้างสันติสุขด้วยการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาบูรณาการกับศาสตร์สมัยใหม่ด้วยหลักสาราณียธรรม 6 ที่ว่าด้วยแนวทางปฏิบัติของผู้ที่อยู่ร่วมกันเป็นกลุ่ม ตั้งแต่ขนาดเล็ก เช่น ครอบครัวไปจนถึงระดับประเทศ หรือแม้กระทั่งในระดับโลก ประกอบด้วย 4 บริบท ได้แก่ 1) วัด เป็นความสมดุลของความเมตตา ขบเคลื่อนชุมชนสันติสุข โดยใช้ 1.1) หลักเมตตาทายกรรม ตั้งเมตตาทายกรรมในเพื่อนร่วมชุมชนทั้งต่อหน้าและลับหลัง 1.2) หลักเมตตาจาริกรรม ตั้งเมตตาจาริกรรมในเพื่อนร่วมชุมชนทั้งต่อหน้าและลับหลัง และ 1.3) หลักเมตตาโมกรรม ตั้งเมตตาโมกรรมในเพื่อนร่วมชุมชนทั้งต่อหน้าและลับหลัง เป็นทั้งการสื่อสารที่ดีซึ่งกันและกันในชุมชน การแสดงออกต่อกันด้วยความรักความปรารถนาดี มีจิตปรารถนาดีต่อกัน มีความมุ่งมาดปรารถนาให้เพื่อนร่วมชุมชนอยู่ด้วยกันได้อย่างมีความสุข 2) บ้าน เป็นความมั่นคงของฐานราก นำสู่การแบ่งปันองค์ความรู้ในการพัฒนาชุมชนบนพื้นฐานของการมีส่วนร่วมในความเชื่อโดยใช้หลักสัจธรรมโกศิดา ได้สิ่งของใดมาก็แบ่งปันกับเพื่อนร่วมชุมชน รวมทั้งมีการแบ่งปันทางด้านเศรษฐกิจ การสร้างงานสร้างอาชีพสร้างรายได้เสริมให้แก่กัน การเป็นอยู่ที่มีความสุข พอมีพอกินพอใช้ 3) โรงเรียน/ราชการ เป็นจิตวิญญาณและความรู้ สร้างกฎกติกาการอยู่ร่วมกัน ความบ่มเพาะในความรู้เพื่อต่อยอดในการพัฒนาชุมชนสันติสุขโดยใช้หลักสัจธรรมโกศิดา มีศิลปวิสุทธิเสมอ กับเพื่อนร่วมชุมชนทั้งหลายทั้งต่อหน้าและลับหลัง รวมทั้งการวางกฎเกณฑ์ในการอยู่ด้วยกัน และการอยู่กันด้วยการเคารพกฎเกณฑ์ที่วางไว้ และ 4) ชุมชน ซึ่งมีวัด บ้าน โรงเรียน/ราชการ ร่วมมือกันพัฒนา ซึ่งหล่อหลอมเกิดเป็นชุมชน การแบ่งปันความคิดประสบการณ์แก่กัน หาทางออกในการพัฒนาชุมชน และสร้างชุมชนสันติสุขได้ โดยบูรณาการหลักธรรมทางศาสนา โดยใช้หลักทวิญญูสามัญญดา มีทวิญญูติงามเสมอกันกับเพื่อนร่วมชุมชนทั้งต่อหน้าและลับหลัง รวมทั้งการแบ่งปันความคิดประสบการณ์แก่กัน ช่วยกันหาทางออกในการพัฒนาชุมชน เพื่อสร้างชุมชนที่สันติสุขบนพื้นฐานของชุมชนเข้มแข็งในฐานของความเชื่อของไอ้ไข่ในปัจจุบัน

การดำเนินการกิจการของชุมชนวัดเจดีย์ มีวัดเจดีย์เป็นศูนย์กลางขับเคลื่อนชุมชนให้สันติสุขได้ ดังที่ Phrakrupalad Adisak Vajirapañño et al. (2024) ได้ศึกษา รูปแบบการพัฒนาวัดเพื่อเป็นศูนย์กลางที่พึ่งทางใจของชุมชนเมืองภายใต้กรอบบรร: ศึกษากรณี ชุมชนวัดสารอด กรุงเทพมหานคร พบว่า หลักพุทธสันติวิธีที่เอื้อต่อการพัฒนาวัดเพื่อเป็นศูนย์กลางที่พึ่งทางใจของชุมชน คือ การมีส่วนร่วมของบรรในการร่วมกันคิด ร่วมกันทำ พัฒนา และรับผลประโยชน์ มีหลักการพัฒนา 4 ประการ ตามหลักอริยสัจ 4 คือ 1) รู้ปัญหาให้ชัด

2) จัดเหตุไม่ละเลย 3) ไม่เฉยเมยต่อเป้าหมาย 4) ฉายวิธีอย่างถูกต้อง นอกจากนี้ Phrasamu Winyu Pooripanyo & Phra Rajpariyattikavi (2020) ได้ศึกษา รูปแบบการพัฒนา บ้าน วัด โรงเรียน เพื่อเสริมสร้างชุมชนสันติสุข: กรณีศึกษาในเขตบางคอแหลม กรุงเทพมหานคร พบว่า การพัฒนารูปแบบและนำเสนอรูปแบบไปพัฒนา บ้าน วัด โรงเรียน ดำเนินการโดยใช้กิจกรรมสัมพันธ์ ขับเคลื่อนด้วยโครงการต่าง ๆ สู่บ้าน วัด โรงเรียน วางหลักภาวนา 4 เป็นกรอบในการพัฒนาให้ครบทั้ง 4 ด้าน เพื่อยกระดับให้เป็นผู้มีจิตอาสา มุ่งสู่เป้าหมาย คือ การเสริมสร้างชุมชนสันติสุข

2. ผลการพัฒนาและนำเสนอการบริหารจัดการเพื่อสร้างชุมชนสันติสุขโดยพุทธสันติวิธีของวัดเจดีย์ ตำบลฉลอง อำเภอสิชล จังหวัดนครศรีธรรมราช

การนำเสนอการบริหารจัดการเพื่อสร้างชุมชนสันติสุขโดยพุทธสันติวิธีของวัดเจดีย์ ตำบลฉลอง อำเภอสิชล จังหวัดนครศรีธรรมราช สถานที่ดำเนินการผู้วิจัยดำเนินการบริหารจัดการชุมชน ณ พื้นที่ วัดเจดีย์ (ไอ้ไข่) ตั้งอยู่ที่ หมู่ 7 ตำบลฉลอง อำเภอสิชล จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยวัดเจดีย์ (ไอ้ไข่) เป็นวัดซึ่งเป็นศูนย์กลางของชุมชนในการขับเคลื่อนในทุก ๆ ด้าน เช่น เศรษฐกิจ อาชีพ ความเป็นอยู่ สาธารณสงเคราะห์ ศาสนาสถานด้านความเชื่อ เป็นต้น ภายใต้ 11 หมู่บ้าน ในตำบลฉลอง อำเภอสิชล จังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งวัดสามารถขับเคลื่อนชุมชนได้อย่างแท้จริง และเป็นต้นแบบให้กับชุมชนอื่นได้ จากการศึกษาพบการดำเนินงานการบริหารจัดการเพื่อสร้างชุมชนสันติสุขโดยพุทธสันติวิธีของวัดเจดีย์ ตำบลฉลอง อำเภอสิชล จังหวัดนครศรีธรรมราช ประกอบด้วย

2.1 การจัดตั้ง ชมรมผู้ค้าประทัด และธุรกิจท่องเที่ยววัดเจดีย์ นครศรีธรรมราช

ชมรมผู้ค้าประทัด และธุรกิจท่องเที่ยววัดเจดีย์ นครศรีธรรมราช เกิดขึ้นเมื่อปี 2563 แต่สำเร็จในปี 2565 สำนักงานของชมรม ตั้งอยู่ที่ วัดเจดีย์ ตำบลฉลอง อำเภอสิชล จังหวัดนครศรีธรรมราช การตั้งชมรมผู้ค้าประทัด และธุรกิจท่องเที่ยววัดเจดีย์ นครศรีธรรมราช เพื่อลดปัญหาความเหลื่อมล้ำเรื่องการค้าขายประทัด การค้าขายหุ่นแก้บน รวมทั้งการจัดตั้งร้านขายให้ไม่บดบังวิสัยทัศน์การจราจร โดยจัดตั้งร้านห่างจากถนน 3 เมตร จึงได้มีการจัดตั้งชมรมขึ้น ในปัจจุบันมีสมาชิกในชมรม จำนวน 400 กว่าคน

2.2 การสร้างเตาจุดประทัดลดมลพิษ

การริเริ่มการสร้างเตาจุดประทัดลดมลพิษ วิฤตการจุดประทัดวัดเจดีย์ เมื่อมีการจุดประทัดเยอะ จึงมีการร้องเรียนเรื่องมลพิษทางสภาพแวดล้อม มลพิษทางเสียง มลพิษทางสภาพอากาศ ทางวัดจึงปรึกษาวិศวกร วิศกรรมด้านการก่อสร้างที่เกี่ยวกับการบำบัด ปลอดภัยจากทุกภาคส่วนและนำมาประยุกต์ใช้กับระบบวิธีการของการสร้างเตาเผาศพไฟฟ้าระบบปลอดภัย เพื่อสร้างเตาจุดประทัดลดมลพิษ แต่การสร้างเตามีค่าใช้จ่าย ทางวัดจึงต้องหาเงินเพื่อมารับรองการสร้างเตาจุดประทัดลดมลพิษในครั้งนี้ โดยการให้ร้านที่ขายประทัดที่ขึ้นตรงกับชมรมผู้ค้าประทัด และธุรกิจท่องเที่ยววัดเจดีย์ นครศรีธรรมราช จ่ายค่าจุดประทัดผ่านการซื้อตัวจุดประทัด โดยทางร้านจะต้องจ่ายให้กับทางชมรม 10 บาท ต่อ 1 แสนนัด ตั้งแต่ ปี 2564 เป็นต้นมา เก็บเฉพาะคนที่จุดจำนวน 1 หมื่นนัดขึ้นไป เมื่อต้องการจุดประทัดต้องนำตัวมาให้ที่จุดส่งประทัด หากไม่มีตัวจะต้องมีการพิจารณา และมีการอธิบาย ทางชมรมจะเรียกเก็บจากร้านค้า ทุก 15 วัน โดยทางร้านจะมีเลขประจำร้าน ซึ่งไม่สามารถใช้กับร้านอื่น ๆ ได้ หากเลขตัวไม่ตรงกับร้าน จะมีบทลงโทษกับร้านนั้น ๆ โดยจะมีการระงับใช้ตัวจุดประทัดนั้น

2.3 การบริหารจัดการและการสร้างอุทยานการเรียนรู้หุ่นแก้บน

จากกระแสไอ้ไข่เด็กวัดเจดีย์ ขอได้ไหวรับ ทำให้ผู้คนทั่วทุกประเทศ หลั่งไหลเดินทางมาที่วัดเจดีย์ เพื่อขอพร บอนบาน เมื่อได้รับพรดังหวัง ก็เดินทางมาเพื่อแก้บนตามที่ได้ออพร บอนบานไว้ ของแก้บนมีหลากหลายอย่าง เช่น ประทัด น้ำแดง ไช้ไก่ ของเล่น และหุ่นแก้บนในรูปแบบต่าง ๆ หุ่นไก่ชน หุ่นทหาร หุ่นตำรวจ หุ่นซูเปอร์ฮีโร่ เป็นต้น ซึ่งหุ่นแก้บนที่ผู้คนนำมาแก้บนไม่มีการซื้อขายหมุนเวียน เพื่อเป็นการอนุเคราะห์เอื้อแก่ผู้ประกอบการธุรกิจค้าขายของแก้บน เมื่อมีการขอพร บอนบานได้ ทำให้มีหุ่นแก้บนเป็นจำนวนมาก ในอดีตใช้ในการประดับวัดให้สวยงาม สบายตา จนประดับวัดเต็มพื้นที่และไม่มีพื้นที่วางหุ่นแก้บน ทางวัดเจดีย์จึงดำเนินซื้อพื้นที่ จำนวน 2 ไร่

พื้นที่ละ 40 ไร่ รวมจำนวน 80 ไร่ เพื่อใช้รองรับหุ่นแก้วบน ซึ่งจะนำไปสู่อุทยานการเรียนรู้และให้เพียงพอแก่หุ่นแก้วบน
ที่ผู้คนเดินทางมาแก้วบน

2.4 การพัฒนาวัด

ด้านกายภาพของวัดมีการพัฒนาวัดแบบก้าวกระโดด ซึ่งพัฒนาจัดสรรพื้นที่วัดอย่างเป็นระบบ
และมีความชัดเจน โดยมีการแบ่งเขตพื้นที่ภายในวัด ได้แก่ พื้นที่เขตพุทธาวาส (อุโบสถ ศาลาการเปรียญ กุฏิ
พระสงฆ์ หอระฆัง) พื้นที่การศึกษา (อาคารสำหรับใช้ศึกษาเล่าเรียนของพระสงฆ์) พื้นที่บูชาไอ้ไข่เด็กวัดเจดีย์ พื้นที่
จุดแก้วบน พื้นที่จุดประทัด พื้นที่โซนขายของสำหรับแม่ค้าในชุมชน พื้นที่ป้ายประกาศภายในวัดและภายนอก
รวมถึงบริเวณรอบวัด พื้นที่โซนจอดรถ และมีป้ายบอกทางที่ชัดเจน รวมถึงสร้างอัตลักษณ์ และเอกลักษณ์ที่มี
ความชัดเจน คือ มีการประดับหุ่นแก้วบนภายในวัด และระหว่างทางเข้าวัด

2.5 ผลการนำสาราณียธรรม 6 มาขับเคลื่อนสันติเจดีย์โมเดล (SANTI-CHEDI Model) มาใช้ในพื้นที่
ของวัดเจดีย์ ตำบลคลอง อำเภอลือลา จังหวัดนครศรีธรรมราช

สาราณียธรรม 6 เป็นหลักธรรมที่เป็นแนวทางปฏิบัติของผู้ที่อยู่ร่วมกันเป็นกลุ่ม มาปรับใช้ให้คน
ในชุมชน ที่อยู่ร่วมกัน ใช้ชีวิตร่วมกัน สร้างอาชีพร่วมกัน ศึกษาเรียนรู้ร่วมกัน ทำมาหากินร่วมกัน ดำรงชีวิตร่วมกัน
มีจุดมุ่งหมายเดียวกัน แนวทางการบริหารจัดการชุมชนวัดเจดีย์ โดยใช้หลักสาราณียธรรม 6 เป็นหลักธรรมที่เป็น
แนวปฏิบัติของผู้ที่อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข สงบสุข สันติสุข มาเป็นหลักธรรมในการดำเนินการพัฒนา สันติเจดีย์
โมเดล ประกอบด้วย

แนวปฏิบัติของผู้ที่อยู่ร่วมกันหลักที่ 1 เมตตาทายกรรม เมตตาวจีกรรม เมตตาเมตตา
เปรียบเสมือน วัด การดำเนินการหากต้องการความสันติสุขต้องเริ่มที่ความเมตตา

แนวปฏิบัติของผู้ที่อยู่ร่วมกันหลักที่ 2 สาราณโมคิตา เปรียบเสมือน บ้าน การดำเนินการ
หากต้องการความสันติสุขต้องมีการแบ่งปันสิ่งที่ดีแก่กัน เมื่อเรามีอยู่ได้ก็ควรรู้จักแบ่งปัน

แนวปฏิบัติของผู้ที่อยู่ร่วมกันหลักที่ 3 สีสสามัญญตา เปรียบเสมือน โรงเรียน/ราชการ
การดำเนินการหากต้องการความสันติสุขต้องมีการวางกฎเกณฑ์ และรักษาปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ที่วางไว้

แนวปฏิบัติของผู้ที่อยู่ร่วมกันหลักที่ 4 ทิฏฐิสามัญญตา เปรียบเสมือน ชุมชน การดำเนินการ
หากต้องการความสันติสุขต้องรับซึ่งความคิดเห็นซึ่งกันและกัน แสร้ประสบการณ์ที่ดีต่อกัน

2.6 การสันติเสวนา

สันติเสวนา การบริหารจัดการชุมชนเพื่อสร้างสันติสุขโดยพุทธสันติวิธีของวัดเจดีย์ ตำบลคลอง
อำเภอลือลา จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยมีผู้เข้าร่วมการสันติเสวนา คือ ผู้นำชุมชน เจ้าหน้าที่ภายในวัด ประชาชน
ในชุมชนวัดเจดีย์ และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง สันติเสวนา เป็นการวิเคราะห์ สันติเจดีย์โมเดล ใช้หลักธรรม
เป็นหลักแนวความคิด เกิดกระบวนการในการเชื่อมโยงกันระหว่าง วัดกับพุทธบริษัท วัดกับราชการ วัดกับชุมชน
วัดกับบ้าน เพื่อสร้างกิจกรรมในการพัฒนาชุมชนให้เกิดความยั่งยืน และการสานเสวนาพูดคุยกันในชุมชนกับผู้ที่มี
ส่วนเกี่ยวข้อง ในการพัฒนา ปรับปรุง หากดีธรรม หากดีต่าง ๆ มาร่วมใช้กันในการพัฒนา เพื่อไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน
ความหลากหลายของบุคคล ความหลากหลายทางวัฒนธรรม ความหลากหลายของอาชีพ ความหลากหลาย
ของเพศ ซึ่งมีส่วนเกี่ยวข้องทั้งหมด ตั้งแต่เด็ก วัยรุ่น ผู้ใหญ่ ทุกช่วงวัยมีความเกี่ยวข้องทั้งหมด ผู้ที่กำลังศึกษา
ผู้ที่กำลังทำมาหากิน เลี้ยงชีวิตเพื่อความอยู่รอด ซึ่งจำเป็นต้องไปสู่กระบวนการพัฒนาทุกอย่าง จากการที่ไม่เคย
ได้รับวัฒนธรรมอื่น หรือว่าวัฒนธรรมอื่นไม่เคยเข้ามาสู่ในชุมชน ต่อไปจะต้องปรับกลยุทธ์ กลวิธี วิธีการปฏิบัติ
เพื่อที่จะรองรับวัฒนธรรมอันหลากหลายเดินทางมาสู่ชุมชนวัดเจดีย์ โดยมีพื้นฐานเดิม คือ ไอ้ไข่ เด็กวัดเจดีย์ เป็น
ความเชื่อฐานหลักของชุมชน เป็นการเชื่อมโยงความเชื่อกับวัดในพื้นที่ โรงเรียนในพื้นที่ คนในพื้นที่ เข้าด้วยกัน

การบริหารจัดการเพื่อสร้างชุมชนสันติสุขโดยพุทธสันติวิธีของวัดเจดีย์ ตำบลคลอง อำเภอลือลา
จังหวัดนครศรีธรรมราช สอดรับกับหลักธรรมของสาราณียธรรม 6 ทางพระพุทธศาสนา สามารถนำมาเป็น

แบบอย่าง ในการอยู่ร่วมกันในสังคม และการสร้างชุมชนสันติสุขให้เกิดความยั่งยืน อยู่บนพื้นฐานของหลักความเชื่อ (ไอ้ไข่) เด็กวัดเจดีย์ เป็นชุมชนที่มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เอื้อเฟื้อ ส่งต่อสิ่งที่ดีให้แก่กัน ด้วยพลังของ “บวร” บ้าน วัด โรงเรียน/ราชการ หล่อหลอมก่อให้เกิดเป็นชุมชนสันติสุข โดยมีวัดเป็นศูนย์กลางของชุมชน ในการสร้างสรรค์และส่งเสริมให้ชุมชนมีความเข้มแข็ง ขับเคลื่อนเศรษฐกิจในชุมชนให้ยั่งยืน ดังที่ Wattanapradith (2018) ได้ศึกษาชุมชนสันติสุขในพุทธศตวรรษที่ 26: ถอดบทเรียนชุมชนสันติสุขในพื้นที่ที่มีความขัดแย้ง พบว่า ความหมายของชุมชนสันติสุขสะท้อนอยู่ในกรอบของมิติ 5 ด้าน ได้แก่ มิติทางกาย เป็นการสะท้อนถึงการพัฒนาความสัมพันธ์ของคนในชุมชนกับสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ ได้แก่ การมีเศรษฐกิจชุมชนเข้มแข็งพึ่งพาตนเองได้บนวิถีความพอเพียงเป็นต้นมิติทางสังคม เป็นการสะท้อนถึงพฤติกรรมการแสดงออกทางสังคม การอยู่ร่วมกับผู้อื่น กล่าวคือ การมีความรักความสามัคคีและความปรองดองในชุมชน มิติด้านจิตใจ เป็นการสะท้อนให้เห็นถึงพัฒนาตนจิตของคนในชุมชนโดยอาศัยความเชื่อ ความศรัทธา ตามหลักศาสนาหรือวิถีศรัทธาแห่งท้องถิ่นสำหรับชุมชนสันติสุขมิติทางด้านจิตใจที่สะท้อนให้เห็นคือ การมีธรรมะเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจของคนในชุมชน มิติด้านปัญญา เป็นการสะท้อนถึงปัญญาของชุมชนในการแก้ปัญหาด้วยปัญญา การรู้เท่าทันโลกและการปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงโดยยังคงรักษาวิถีชุมชนไว้ได้ มิติด้านผู้นำ เป็นด้านที่ส่งผลสะท้อนถึงทิศทางชุมชนในการที่ผู้นำทั้งด้านผู้นำศาสนาและผู้นำชุมชน หรือผู้นำทางจิตวิญญาณ สามารถนำพาชุมชนก้าวผ่านความขัดแย้ง และสร้างสันติสุขให้กับชุมชนคุณธรรม วิสัยทัศน์ ทศนคติของผู้นำเป็นตัวบ่งชี้สำคัญกล่าวว่าทุกศาสนายู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุข ด้วยผู้นำศาสนามีการไปมาหาสู่กัน เวลามีปัญหาผู้นำศาสนาก็มาพูดคุยกัน เสวนา มีการจัดงาน ผู้นำศาสนามีการเสวนาร่วมกัน

องค์ความรู้ใหม่

จากการศึกษาการบริหารจัดการเพื่อสร้างชุมชนสันติสุขโดยพุทธสันติวิธี: ศึกษาวิเคราะห์กรณีวัดเจดีย์ ตำบลคลอง อำเภอสหัส จังหวัดนครศรีธรรมราช โมเดลนี้เป็นองค์ความรู้ใหม่ที่ผู้วิจัยได้จากการกระบวนการทำวิจัย เป็น สันติเจดีย์โมเดล (SANTI-CHEDI Model) ซึ่งสามารถอธิบายโดยละเอียดได้ ดังนี้

กรอบวงกลมชั้นที่ 1 ประกอบด้วย 10 องค์ประกอบหลัก ได้แก่

S คือ Sustainable หมายถึง ความยั่งยืน อธิบายได้ว่า ความยั่งยืนในบริบทของการจัดการชุมชนสันติสุข มีเป้าหมายในการสร้างความอยู่รอดและความเป็นอยู่ที่ดีในระยะยาวให้กับทั้งชุมชน โดยชุมชนวัดเจดีย์เน้นย้ำถึงความสำคัญของการใช้ชีวิตร่วมกันและส่งเสริมวิถีชีวิตที่สมดุล เพื่อตอบสนองความต้องการของคนรุ่นปัจจุบัน โดยไม่กระทบต่อความสามารถของคนรุ่นอนาคตในการตอบสนองความต้องการของตนเองและผู้อื่นในชุมชน ด้วยการนำแนวปฏิบัติที่ยั่งยืนมาใช้ เพื่อชุมชนสันติสุขมีความเจริญรุ่งเรืองสำหรับทุกคน ทุกเพศ ทุกวัย ทุกสถานะ ไม่เหลื่อมล้ำ เสมอเท่าเทียมในชุมชน และผู้มาสู่ชุมชนนี้

A คือ Active หมายถึง ความกระตือรือร้น อธิบายได้ว่า การมีความกระตือรือร้น มีความมุ่งมั่นอย่างแรงกล้า ในการพัฒนาเพื่อสร้างชุมชนสันติสุข โดยเกี่ยวข้องกับการแสวงหาโอกาสอย่างจริงจังในการดำเนินการตามหลักพระพุทธศาสนาของวัดเจดีย์เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของชุมชน ผลักดันให้ชุมชนดำเนินการเชิงรุกในทุก ๆ งาน เช่น การจัดกิจกรรม การมีส่วนร่วมของคนในชุมชน และปรับปรุงกระบวนการอย่างต่อเนื่อง ความกระตือรือร้นสามารถสร้างแรงบันดาลใจให้ผู้อื่นและมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนสันติสุขให้ดีขึ้น

N คือ Nibbàna หมายถึง ความสุขที่แท้จริง อธิบายได้ว่า ความสุขที่แท้จริง (นิพพาน) ในบริบทของชุมชนที่สงบสุข คือ การประยุกต์ใช้สันติวิธีแบบพุทธ เช่น วิถีปฏิบัติที่วัดเจดีย์ ในการจัดการและแก้ไขข้อขัดแย้งเมื่อปฏิบัติตามคำสอนของพระพุทธเจ้า ซึ่งเป็นความดับกิเลสและทุกข์โดยสมบูรณ์ ชุมชนที่สงบสุขอย่างแท้จริงเกิดขึ้นเมื่อความขัดแย้งยุติลงด้วยความเข้าใจ ความเห็นอกเห็นใจ ด้วยการนำหลักการเหล่านี้มาใช้ ชุมชนที่สงบสุขจึงเกิดขึ้นได้

T คือ Temple หมายถึง วัดเป็นศูนย์กลางของการพัฒนาชุมชนให้สันติสุข อธิบายได้ว่า วัดเป็นศูนย์กลางเป็นแนวคิดที่เน้นให้วัดเป็นจุดศูนย์กลางในการพัฒนาชุมชนและส่งเสริมสันติภาพ วัดเจดีย์ทำหน้าที่ เป็นศูนย์กลางสำหรับกิจกรรมต่าง ๆ ที่ช่วยฟื้นฟูจิตใจและต่อสู้กับความเหนื่อยล้าทางจิตใจ สร้างโอกาสในการแลกเปลี่ยนความรู้และความคิด ด้วยการยึดเอาวัดเป็นศูนย์กลาง ชุมชนสามารถสร้างความสัมพันธ์และทำงานร่วมกันเพื่อการเติบโตทั้งในงานส่วนตนเองและผู้อื่น

I คือ Involvement หมายถึง การมีส่วนร่วม อธิบายได้ว่า การมีส่วนร่วมเป็นองค์ประกอบสำคัญของการพัฒนาชุมชน พุทธสันติวิธีของวัดเจดีย์ส่งเสริมแนวทางการบริหารจัดการเพื่อสร้างชุมชนอย่างสันติและส่งเสริมความสามัคคี โดยการมีส่วนร่วมของทุกคนในชุมชน แนวทางนี้สร้างประโยชน์ต่อทุกคนในชุมชนได้เป็นอย่างดี

C คือ Civil หมายถึง ประชาสังคม อธิบายได้ว่า ทุกคนภายในชุมชนทำงานร่วมกันเพื่อส่งเสริมสันติภาพและความสามัคคี โดยให้ประชาชนมีส่วนร่วมอย่างแข็งขันในกิจกรรมต่าง ๆ ภาคประชาสังคมจะช่วยสร้างความสัมพันธ์ที่เข้มแข็ง ส่งเสริมการไม่แบ่งแยก และแก้ไขปัญหาของชุมชนโดยการทำงานร่วมกันและมีส่วนร่วมซึ่งกันและกัน มีบทบาทสำคัญในการกำหนดความเป็นอยู่โดยรวมและการพัฒนาของชุมชน

H คือ Holy หมายถึง ความเชื่อต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ อธิบายได้ว่า ไฉ่ฉิงถูกประดิษฐ์สร้างให้เป็นพื้นที่ทางศาสนาที่เนื่องด้วยการเป็นอารักษ์ผู้ปกป้องรักษาวัด และพระพุทธรูปอันเป็นศูนย์กลางทางความเชื่อของชุมชน เป็นตัวแทนของชาวบ้านในการรักษาพระพุทธศาสนา และคงไว้ซึ่งศรัทธา ที่ทำให้ชุมชนวัดเจดีย์เกิดการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดี หลาย ๆ ด้าน

E คือ Educate หมายถึง การให้ความรู้ผ่านการศึกษา ผ่านประสบการณ์ อธิบายได้ว่า การให้ความรู้เป็นองค์ประกอบสำคัญที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อเพิ่มศักยภาพให้กับคนในชุมชน ด้วยการมอบการศึกษาจัดเตรียมเครื่องมือที่จำเป็นให้กับคนในชุมชน เพื่อสร้างโอกาสนำไปสู่การสร้างอาชีพ และช่วยในการเติบโตทางเศรษฐกิจของชุมชน การเข้าถึงการศึกษาทำให้ทุกคนสามารถรับทักษะที่จำเป็นในการสร้างรายได้และปรับปรุงคุณภาพชีวิต ทำได้ดีที่สุดแล้ว การศึกษามีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมชุมชนที่มีความสุขและมีความเจริญรุ่งเรือง

D คือ Development หมายถึง การพัฒนา อธิบายได้ว่า การพัฒนา เป็นกระบวนการสร้างความเจริญรุ่งเรืองและเสริมสร้างสันติภาพที่ยั่งยืนของชุมชน ซึ่งสามารถทำได้ด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น การยกระดับการศึกษาและการดูแลสุขภาพ การส่งเสริมการเติบโตทางเศรษฐกิจ และการส่งเสริมการทำงานร่วมกันทางสังคม การพัฒนาทำให้ทุกคนมีชีวิตที่สงบสุข เพื่อความเป็นอยู่ที่ดีและเสริมศักยภาพของทุกคนในชุมชน

I คือ Integrated หมายถึง การบูรณาการกับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา อธิบายได้ว่า การนำหลักธรรมทางพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการชุมชนที่สันติสุข ซึ่งรวมถึงการส่งเสริมความเห็นอกเห็นใจ ความเมตตา และการไม่ใช้ความรุนแรง เป็นหลักการชี้้นำในการตัดสินใจและการแก้ไขข้อขัดแย้ง นอกจากนี้ยังเกี่ยวข้องกับการส่งเสริมความรู้สึกเชื่อมโยงและการพึ่งพาอาศัยกันระหว่างทุกคนในชุมชน โดยเน้นความเป็นอยู่ที่ดีของสิ่งมีชีวิตทั้งหมด ด้วยการบูรณาการหลักธรรม ชุมชนสามารถต่อสู้เพื่อความสามัคคี ความเคารพ และความรู้สึกรับผิดชอบร่วมกันต่อสิ่งแวดล้อมและสิ่งมีชีวิตทั้งหมด การวิจัยครั้งนี้บูรณาการหลักสาราณียธรรม 6 ในการบริหารจัดการชุมชนสันติสุข

จากการอธิบายข้างต้น สามารถแสดงโมเดลองค์ความรู้ใหม่ คือ สันติเจดีย์โมเดล (SANTI-CHEDI Model) ให้เห็นได้ดัง Figure 1

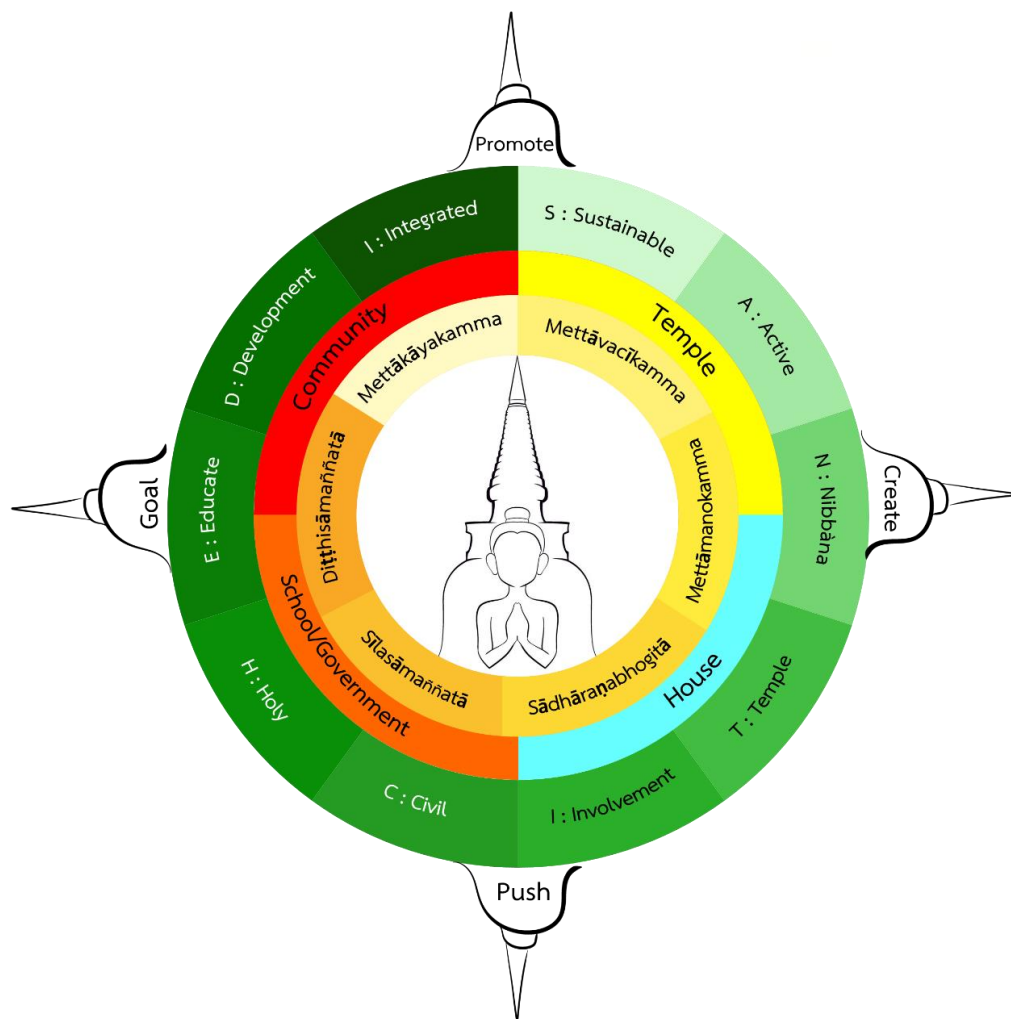

Figure 1 SANTI-CHEDI Model

จาก Figure 1 สันติเจดีย์โมเดล (SANTI-CHEDI Model) แสดงให้เห็นว่า โมเดลนี้เปรียบเสมือนสัญลักษณ์ของกิจกรรมที่ขับเคลื่อนโดยมีวัดเจดีย์ (ไอโซ) เป็นศูนย์กลางหลักในการบริหารจัดการชุมชนสันติสุขโดยพุทธสันติวิธีของวัดเจดีย์ ตำบลฉลอง อำเภอสิชล จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยการสร้างสรรค์ ส่งเสริม ผลักดัน สู่เป้าหมายหมุนงล้อธรรมเพื่อสร้างชุมชนให้สันติสุข ต่อไป

สรุปและข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาในครั้งนี้ พบว่า หลักพุทธสันติวิธีมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมความสงบสุขและความสามัคคีในชุมชน โดยการนำหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนาไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิตและการจัดการภายในชุมชน ซึ่งช่วยให้ประชาชนในชุมชนมีความเข้าใจและเคารพซึ่งกันและกัน ส่งผลให้เกิดความร่วมมือที่ดีในชุมชน นอกจากนี้ ยังศึกษาพบว่า การบริหารจัดการชุมชนที่มีวัดเป็นศูนย์กลางหรือมีพระสงฆ์เป็นผู้นำในการเผยแผ่หลักธรรมคำสอน เป็นกุญแจสำคัญในการสร้างความสงบสุขในชุมชน โดยการขับเคลื่อนชุมชนผ่านการสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียน/ราชการ (บวร) มีบทบาทสำคัญในการเสริมสร้างความเข้มแข็งและความสามัคคีของชุมชน ส่งผลให้ชุมชนสามารถรักษาสันติสุขได้อย่างยั่งยืน จึงสรุปได้ว่า การใช้พุทธสันติวิธีในการบริหารจัดการชุมชนสามารถสร้างชุมชนที่มีความสงบสุขและสามัคคีได้อย่างยั่งยืน โดยมีการนำหลักธรรม

ทางพระพุทธศาสนาเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตและการจัดการชุมชน รวมถึงการส่งเสริมความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียน/ราชการ ทำให้เกิดเครือข่ายที่เข้มแข็ง ซึ่งนำไปสู่ความสงบสุขและสันติสุขในชุมชนอย่างต่อเนื่อง สำหรับข้อเสนอแนะของการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ 1) ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย 1.1) ควรจัดตั้งหน่วยงานที่รับผิดชอบเฉพาะในการดูแลด้านการส่งเสริมและสนับสนุนกิจกรรมที่เกี่ยวกับศาสนาและชุมชน เช่น การสนับสนุน วัด โรงเรียน และโรงพยาบาล เพื่อสร้างการพัฒนาที่ต่อเนื่องและเป็นระบบมากขึ้นในชุมชน 1.2) ควรปรับปรุงการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนให้มีความกว้างขวางมากขึ้น โดยเฉพาะการเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนได้เข้ามามีส่วนร่วมอย่างเท่าเทียมกันในการพัฒนาและสร้างชุมชนสันติสุข 1.3) ควรนำเทคโนโลยีมาปรับใช้ในการจัดการชุมชน เช่น การสร้างแพลตฟอร์มออนไลน์สำหรับการสื่อสารระหว่างชุมชนและการจัดการทรัพยากร เพื่อให้เกิดความสะดวกและประสิทธิภาพมากขึ้น และ 1.4) ควรมีการฝึกอบรมและให้ความรู้เพิ่มเติมแก่คนในชุมชนเกี่ยวกับการนำหลักพุทธสันติวิธีมาปรับใช้ในชีวิตประจำวันและในการบริหารจัดการชุมชน และ 2) ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป ควรมีการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพเพิ่มเติมเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการบริหารจัดการชุมชนสันติสุข โดยเน้นที่การวิเคราะห์เชิงลึกเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกและครอบคลุมถึงความท้าทายต่าง ๆ

References

- Department of Religious Affairs, Ministry of Culture. (2016). Model Development: Driving the Community of Virtue with the Power of "BORWOR". Bangkok, Thailand: Religious Affairs Publishing House.
- Department of Religious Affairs, Ministry of Culture. (2018). Operating the Community of Virtue Driven by the Power of BORWOR. Bangkok, Thailand: Aksornjai Publishing House.
- Gandhi, M. (1985). The Answer to the Village, Rossana Kositrakul. (2nd ed.). Bangkok, Thailand: Komolkeemthong Foundation.
- Kamales, N. & Knorr, H. (2019). Leaders with Managing Cultural Diversity and Communication. Asia Pacific Journal of Religions and Cultures, 3(1), 63-72.
- Mahachulalongkornrajavidyalaya University. (1996). Thai Tripitaka. Bangkok, Thailand: MCU Press.
- Phra Phaisan Visalo. (2007). Making Peace with Our Hands: A Nonviolent Action Manual for Practitioners. Nakhon Pathom, Thailand: Center for Peace and Conflict Studies, Mahidol University.
- Phrakrupalad Adisak Vajirapañño, Phrakrupalad Pannavoravat & Satiman, U. (2024). A Model of Temple Development as a Spiritual Center of Urban Communities under the Noble Triumvirate of Home, Temple and School (Borworn) Framework: A Case Study of Wat Sarod Community, Bangkok. The Journal of Research and Academics, 7(4), 49-64.
- Phrasamu Winyu Pooripanyo & Phra Rajpariyattikavi. (2020). A Model for the Development of Village, Monastery and School for Promoting Peaceful Community: A Case Study of Village, Monastery and School in Bang Kho Laem District, Bangkok. Journal of MCU Peace Studies, 8(3), 941-952.
- Ruangmark, A. (2016). Sacred Temple Boy: Aikai Wat Jedi. Walailak Abode of Culture Journal, 16(1), 29-54.

Wattanapradith, K. (2018). Peace Community in the 26Th Buddhist Century: Knowledge Learned from Peace Community in Conflict Areas. *Journal of MCU Peace Studies*, 6(Special issue 1), 13-24.